

Netarifní překážky a výjimky z režimu GATT

Mezinárodní obchodní režim, jaro 2023

Nový protekcionismus

- Cla a kvantitativní restrikce jsou velmi omezeny pravidly GATT/WTO – státy hledají **jiné cesty k ochraně vlastního trhu**

Nový protekcionismus

- Cla a kvantitativní restrikce jsou omezeny pravidly GATT/WTO – státy hledají jiné cesty k ochraně vlastního trhu:
- **1) Netarifní překážky: vnitrostátní standardy a regulace**

Nový protekcionismus

- Cla a kvantitativní restrikce jsou omezeny pravidly GATT/WTO – státy hledají jiné cesty k ochraně vlastního trhu:
- **1) Netarifní překážky: vnitrostátní standardy a regulace**
- **2) Výjimky z režimu GATT:** antisubvenční, antidumpingová opatření, nouzová opatření (=safeguards), platební bilance, národní bezpečnost.... > **speciální cla a kvóty**

Nový protekcionismus

- Cla a kvantitativní restrikce jsou omezeny pravidly GATT/WTO – státy hledají jiné cesty k ochraně vlastního trhu:
- **1) Netarifní překážky: vnitrostátní standardy a regulace**
- - **ne nutně úmyslná snaha o ochranu vlastního trhu**
- **2) Výjimky z režimu GATT:** antisubvenční, antidumpingová opatření, ochranná opatření (=safeguards), platební bilance, národní bezpečnost.... > **speciální cla a kvóty**
- - **speciální případy, kdy je dovoleno zvýšit protekci**

Netarifní překážky

- = non-tariff barriers, NTBs

Netarifní překážky

- = non-tariff barriers, NTBs
- = Jaké vlastnosti má produkt mít

Netarifní překážky

- = non-tariff barriers, NTBs
- = Jaké vlastnosti má produkt mít
- **Vztahují se i na domácí produkty, nejsou spojeny s přechodem zboží přes hranice**

Netarifní překážky

- = non-tariff barriers, NTBs
- = Jaké vlastnosti má produkt mít
- **Vztahují se i na domácí produkty, nejsou spojeny s přechodem zboží přes hranice**
- Chrání především bezpečnost, zdraví a životní prostředí

Netarifní překážky

Netarifní překážky

- = non-tariff barriers, NTBs
- = Jaké vlastnosti má produkt mít
- **Vztahují se i na domácí produkty, nejsou spojeny s přechodem zboží přes hranice**
- Chrání především bezpečnost, zdraví a životní prostředí
- K technickým standardům patří i používané míry, ježdění autem vpravo...

Netarifní překážky

- **Politicky nevyhnutelné**
- > legitimní zájem států regulovat
- > odlišné veřejné mínění a hodnoty v jiných zemích

Netarifní překážky

- **Politicky nevyhnutelné**
 - > legitimní zájem států regulovat
 - > odlišné veřejné mínění a hodnoty v jiných zemích
- **Ekonomicky potřebné**
 - > snižují transakční náklady
 - > řeší informační asymetrii mezi prodejcem a kupujícím
 - > úspory z rozsahu

Netarifní překážky

- **Politicky nevyhnutelné**
 - > legitimní zájem států regulovat
 - > odlišné veřejné mínění a hodnoty v jiných zemích
- **Ekonomicky potřebné**
 - > snižují transakční náklady
 - > řeší informační asymetrii mezi prodejcem a kupujícím
 - > úspory z rozsahu
 - > **neoklasická ekonomie je na rozdíl od cel neodmítá!**

Netarifní překážky

- Problémy:
- **Tvrďší omezení než clo – často úplný zákaz!**

Netarifní překážky

- Problémy:
- **Tvrdší omezení než clo – často úplný zákaz!**
- **Mohou být diskriminační – úmyslně či neúmyslně stanoveny tak, že neodůvodněně zakazují uvádět na trh zahraniční výrobky**

Netarifní překážky

- Problémy:
- **Tvrďší omezení než clo – často úplný zákaz!**
- **Mohou být diskriminační – úmyslně či neúmyslně** stanoveny tak, že neodůvodněně zakazují uvádět na trh zahraniční výrobky
- Možné úmyslně diskriminovat a vymyslet si **zástupný důvod**

Netarifní překážky

- Problémy:
- **Tvrdší omezení než clo – často úplný zákaz!**
- **Mohou být diskriminační – úmyslně či neúmyslně** stanoveny tak, že neodůvodněně zakazují uvádět na trh zahraniční výrobky
- Možné úmyslně diskriminovat a vymyslet si **zástupný důvod**
- Vyspělé země často mají vyšší standardy než rozvojové

Netarifní překážky

- **Usnadnění vs. překážka obchodu**

Netarifní překážky a WTO

- Po snížení cel na cca 5 % **netarifní překážky převládají**
- Zájem od Tokijského kola > kodex o standardech

Netarifní překážky a WTO

- Po snížení cel na cca 5 % **netarifní překážky převládají**
- Zájem od Tokijského kola > kodex o standardech
- Uruguayské kolo > **dvě zvláštní mnohostranné dohody**

Mnohostranné smlouvy - Příloha 1A

- Zemědělství, textil, **technické překážky, sanitární a fytosanitární opatření**, s obchodem spojená investiční opatření (TRIMs), nouzová opatření, opatření pro ochranu platební bilance, antidumpingová opatření, subvence a vyvažující opatření, určování původu, celní oceňování, předzásilkové inspekce, importní licence, usnadňování obchodu

Netarifní překážky a WTO

- Ovšem obtížné téma – méně transparentní a kvantifikovatelné než cla
- > Co tam vůbec patří?

Dohoda o TBT

- Jedním z problémů (kromě rozdílných hodnot atd.) je obrovské množství existujících regulací a standardů

Dohoda o TBT

- Dohoda se zabývá:
- **1) Právně závaznými technickými regulacemi**
- **2) Nezávaznými standardy**
- **3) Testováním, jestli produkt splňuje 1 a 2**

Dohoda o TBT

- Dohoda se zabývá:
- **1) Právně závaznými technickými regulacemi**
- > Například nařízení EU, zákon, vyhláška
- **2) Nezávaznými standardy**
- **3) Testováním, jestli produkt splňuje 1 a 2**

Nezávazné standardy

- **Jsou vytvářené nestátními organizacemi**
- – profesní asociace a komory
- Často **fakticky nutné dodržovat**, stát může vyžadovat při zakázkách

International Federation of Consulting Engineers
The Global Voice of Consulting Engineers

type here to search

Basket

[About Us](#)

[Membership](#)

[Publications](#)

[Training](#)

[Events](#)

[News](#)

[Services](#)

[Policy](#)

[Covid](#)

[Contact Us](#)

[LOGIN](#)

Committed to Quality, Integrity and Sustainability

Proudly representing over one million engineering professionals
and 40,000 firms in more than 100 countries worldwide.

Standardy

- **Jsou vytvářené nestátními organizacemi**
- – profesní asociace a komory
- Často fakticky nutné dodržovat, stát může vyžadovat při zakázkách

- **Česká agentura pro standardizaci - české technické normy – ČSN**

Standards

- **Jsou vytvářené nestátními organizacemi**
- – profesní asociace a komory
- Často fakticky nutné dodržovat, stát může vyžadovat při zakázkách

- **Česká agentura pro standardizaci** - české technické normy – **ČSN**
- European Committee for Standardization - **EN**

Standardy

- **Jsou vytvářené nestátními organizacemi**
 - – profesní asociace a komory
 - Často fakticky nutné dodržovat, stát může vyžadovat při zakázkách
- **Česká agentura pro standardizaci - české technické normy – ČSN**
- **European Committee for Standardization - EN**
- **International Organization for Standardization - ISO**

Standardy

- Organizace tvořící standardy – složitá a tvrdá jednání mezi velkými firmami a jejich asociacemi
- > prosadit svůj produkt jako standard je obrovský triumf

Standardy

- **Oba systémy jsou provázané**
- Stát často převezme něco, co vzniklo jako nezávazný standard, a prohlásí to za závaznou regulaci– například nařízení EU odkáže na seznam EN norem

Netarifní překážky a WTO

- Ovšem obtížné téma – **méně transparentní a kvantifikovatelné než cla**
- > Co tam vůbec patří?
- > Jak stanovit reciproční výhody?

Netarifní překážky a WTO

- Ovšem obtížné téma – **méně transparentní a kvantifikovatelné než cla**
- > Co tam vůbec patří?
- > Jak stanovit reciproční výhody?
- **Kontroverzní**

Netarifní překážky a WTO

- Ovšem obtížné téma – **méně transparentní a kvantifikovatelné než cla**
- > Co tam vůbec patří? Jak stanovit reciproční výhody?
- **Kontroverzní**
- > **Mají vyjednávači ve WTO právo zasahovat do ochrany zdraví nebo životního prostředí?**
- > **Není to snaha obejít a odstranit výsledky dlouhodobé snahy o ochranu důležitých hodnot?**

Netarifní překážky a WTO

- Základní pravidla se nachází v **GATT**:
- **1) Národní zacházení**

Netarifní překážky a WTO

- Základní pravidla se nachází v **GATT**:
- **1) Národní zacházení**
- - zajišťuje nediskriminaci na vnitřním trhu – se stejnými a podobnými produkty by mělo být zacházeno stejně

Netarifní překážky a WTO

- Základní pravidla se nachází v **GATT**:
- **1) Národní zacházení**
- - zajišťuje nediskriminaci na vnitřním trhu – se stejnými a podobnými produkty by mělo být zacházeno stejně
- **Test pro porušení** – opatření **rozlišuje mezi obdobnými produkty** a je **způsobilé poskytovat protekci**

Příklad – hřebíčkové cigarety v USA

- USA – zákaz cigaret s jinou příchutí než tabák nebo mentol
- Indonésie vyvážela cigarety s příchutí hřebíčku
- „Proč je hřebíček zakázaný, když mentol povolujete?“
- > Indonésie spor vyhrála
- Americká regulace byla orgánem pro řešení sporů označena za diskriminační – **neodůvodněně rozlišuje podobné, konkurenční produkty**

Netarifní překážky a WTO

- Základní pravidla se nachází v **GATT**:
- **1) Národní zacházení**
- - zajišťuje nediskriminaci na vnitřním trhu – se stejnými a podobnými produkty by mělo být zacházeno stejně
- **Test pro porušení** – opatření rozlišuje mezi obdobnými produkty a je způsobilé poskytovat protekci
- - **ale neřeší rozdílnost standardů mezi státy!**

Netarifní překážky a WTO

- **2) Doložka nejvyšších výhod** – není možná ani diskriminace mezi ostatními státy navzájem, tj, nelze požadovat po produktech z určité země, aby splňovaly vyšší standard

Netarifní překážky a WTO

- **2) Doložka nejvyšších výhod** – není možná ani diskriminace mezi ostatními státy navzájem, tj, nelze požadovat po produktech z určité země, aby splňovaly vyšší standard
- **3) Možnost omezit obchod pro ochranu zdraví a bezpečnosti**

Netarifní překážky a WTO

- Ustanovení GATT jsou doplněna dvěma zvláštními smlouvami

Netarifní překážky a WTO

- Ustanovení GATT jsou doplněna dvěma zvláštními smlouvami
- > **Dohoda o technických překážkách obchodu (TBT)**
- - věci, které **nejsou** určeny ke konzumaci

Netarifní překážky a WTO

- Ustanovení GATT jsou doplněna dvěma zvláštními smlouvami
- > **Dohoda o technických překážkách obchodu (TBT)**
- - věci, které **nejsou** určeny ke konzumaci
- > **Dohoda o sanitárních a fyto-sanitárních opatření (SPS)**
- - **jídlo** pro lidi a zvířata, hnojiva a pesticidy pro rostliny

Příklad – konzerva s tuňákem

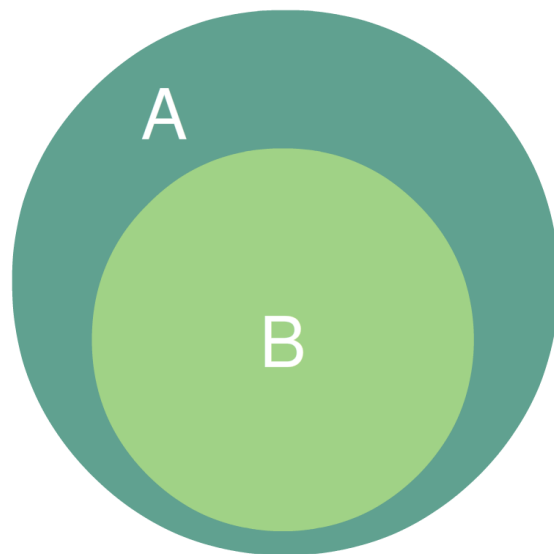

Příklad – konzerva s tuňákem

- SPS – vlastnosti masa, použité chemické látky > není to nezdavé, například karcinogenní?
- TBT – z čeho je vyrobené konzerva? Nemůže se spotřebitel při jejím otevírání pořezat? Je snadno skladovatelná?

Netarifní překážky a WTO

- TBT a SPS - lex specialis vůči GATT
- = speciální ustanovení má přednost před obecným
- = Upravuje to zvláštní smlouva? Pokud ne, použijí obecné pravidlo
- **SPS / TBT > GATT 1994**

Dohoda o TBT

- Rozšiřuje národní zacházení (a MFN) o otázku:
- **„Neomezuje to obchod více, než je nutné?“**

Dohoda o TBT

- Rozšiřuje národní zacházení (a MFN) o otázku:
- **„Neomezuje to obchod více, než je nutné?“**
- **= zásada nutnosti**

Dohoda o TBT

- Rozšiřuje národní zacházení (a MFN) o otázku:
- „**Neomezuje to obchod více, než je nutné?**“
- = **zásada nutnosti**
- - **dalo by se stejného výsledku dosáhnout opatřením, které by méně omezilo obchod?**

Dohoda o TBT

- Cíl – dosáhnout toho, **aby rozdílné (i nediskriminační) regulace netvořily překážky obchodu**

Dohoda o TBT

- Ale státy mají suverénní právo vytyčit si jakékoliv cíle – ochrana životního prostředí, zdraví atd. jsou explicitně uznané **legitimní cíle**

Dohoda o TBT

- Existují dvě metody, jak na mezinárodní úrovni překonat netarifní překážky:

Dohoda o TBT

- Existují dvě metody, jak na mezinárodní úrovni překonat netarifní překážky:
- **1) Máme společné regulace (= harmonizace)**
- - buď mezinárodně sjednané, nebo jeden stát převezme regulace jiného (Kanada americké, Švýcarsko evropské...)

Dohoda o TBT

- Existují dvě metody, jak na mezinárodní úrovni překonat netarifní překážky:
- **1) Máme společné regulace (= harmonizace)**
- - buď mezinárodně sjednané, nebo jeden stát převezme regulace jiného (Kanada americké, Švýcarsko evropské...)
- **2) Máme sice jiné, ale vzájemně si je uznáváme**

Dohoda o TBT

- Existují dvě metody, jak na mezinárodní úrovni překonat netarifní překážky:
- **1) Máme společné regulace (= harmonizace)**
- - buď mezinárodně sjednané, nebo jeden stát převezme regulace jiného (Kanada americké, Švýcarsko evropské...)
- **2) Máme sice jiné, ale vzájemně si je uznáváme**
- **Dohoda o TBT podporuje obě řešení**

Dohoda o TBT

- Existují dvě metody, jak na mezinárodní úrovni překonat netarifní překážky:
- **1) Máme společné regulace (= harmonizace)**
- - buď mezinárodně sjednané, nebo jeden stát převezme regulace jiného (Kanada americké, Švýcarsko evropské...)
- **Pokud dohodneme společné standardy, důvěřujeme africkým státům, že je dokáží implementovat...?**
- **2) Máme sice jiné, ale vzájemně je uznáváme**
- **Ale věříme například indickým standardům?**

Dohoda o TBT

- Na globální úrovni (WTO) je extrémně těžké dosáhnout shody, problém s tím mají i bilaterální jednání mezi vyspělými státy

Dohoda o TBT

- Na globální úrovni (WTO) je extrémně těžké dosáhnout shody, problém s tím mají i bilaterální jednání mezi vyspělými státy
- **Dohoda TBT není zdaleka finálním řešením!**

Dohoda o TBT

- Na globální úrovni (WTO) je extrémně těžké dosáhnout shody, problém s tím mají i bilaterální jednání mezi vyspělými státy
- **Dohoda TBT není zdaleka finálním řešením!**
- Kromě upřesnění požadavků na jednání států (pravidlo nutnosti) státy **vyzývá k budoucí spolupráci na vzájemném uznávání a harmonizaci**

Dohoda o TBT

- WTO sama **nepožaduje žádné technické standardy, ani žádné nevydává**
- **Ukládá státům, aby regulace, standardy i testování vycházely z mezinárodních standardů (ISO) > harmonizace**

Dohoda o TBT

- WTO sama **nepožaduje žádné technické standardy, ani žádné nevydává**
- **Ukládá státům, aby regulace, standardy i testování vycházely z mezinárodních standardů (ISO) > harmonizace**
- Pokud má země přísnější pravidla, je potřeba to **nahlásit a odůvodnit**

Dohoda o sanitárních a fyto-sanitárních opatřeních

Dohoda o sanitárních a fyto-sanitárních opatřeních

- „Sanitární“ = zdraví lidí a zvířat
- „Fyto-sanitární“ = zdraví rostlin

Dohoda o sanitárních a fyto-sanitárních opatřeních

- „Sanitární“ = zdraví lidí a zvířat
- „Fyto-sanitární“ = zdraví rostlin

- Týká se **zdravotních** opatření
- Ta zajišťují **nezávadnost potravin a zachování zdraví zvířat a rostlin**

Dohoda o sanitárních a fyto-sanitárních opatřeních

- „Sanitární“ = zdraví lidí a zvířat
- „Fyto-sanitární“ = zdraví rostlin

- Týká se **zdravotních** opatření
- Ta zajišťují **nezávadnost potravin** a zachování zdraví zvířat a rostlin
- - **nemoci**, škůdci, nebezpečné pesticidy, **nezávadnost potravin**

**Krajská komise pro boj proti americkému brouku
v Karlových Varech**

Zn.: IX-623.3 - 1952

Karlovy Vary, 7. července 1952

Vyhláška

Krajská komise pro boj proti americkému brouku v Karl. Varech
vyhlašuje dne :

19. července 1952

celokrajskou generální hledačku na největšího škůdce našeho
hospodářství

amerického brouka

Jest vlasteneckou povinností každého občana zúčastnit se této
celokrajské hledačky, aby americký brouk - posel amerického impe-
rialismu byl v našem kraji zničen a zabráněno mu jeho další šíření
do východních krajů a k našim východním spojencům.

Sraz všech hledačů jest v 15 hodin před MNV a v městech
na určených seřadištích.

Krajský zmocněnec pro potírání amerického brouka:

Beneš Josef, v. r.

Dohoda o sanitárních a fyto-sanitárních opatřeních

- „Sanitární“ = zdraví lidí a zvířat
- „Fyto-sanitární“ = zdraví rostlin

- Týká se zdravotních opatření
- Ta zajišťují nezávadnost potravin a zachování zdraví zvířat a rostlin
- - **nemoci**, škůdci, nebezpečné pesticidy, **nezávadnost potravin**
- **Obdoba TBT pro tuto oblast**

Dohoda o SPS

- Vyjednáno spolu s Dohodou o zemědělství, vyčleněno do zvláštní dohody

Dohoda o SPS

- Vyjednáno spolu s Dohodou o zemědělství, vyčleněno do zvláštní dohody
- **Vlastnosti produktu, způsob produkce, testování a certifikace, karantény** (podobně jako u TBT)

Dohoda o SPS

- Vyjednáno spolu s Dohodou o zemědělství, vyčleněno do zvláštní dohody
- Vlastnosti produktu, způsob produkce, testování a certifikace, karantény...
- **Stejně jako u TBT – žádná povinnost ani zákaz regulace vytvářet**

Dohoda o SPS

- **Malá míra mezinárodní standardizace**

Dohoda o SPS

- **Malá míra mezinárodní standardizace**
- **Více politicky citlivé než technické regulace - obava spotřebitelů o jejich zdraví**

Dohoda o SPS

- **Malá míra mezinárodní standardizace**
- **Více politicky citlivé než technické regulace - obava spotřebitelů o jejich zdraví**
- **Vazba na zemědělství > tendence k protekcionismu**

Dohoda o SPS

- Opatření:
 - 1) Nesmí být diskriminační
 - 2) Nesmí omezovat obchod více, než je nutné pro dosažení cíle
- Měla by být založená na mezinárodních standardech (harmonizace)
- Odlišná opatření je třeba ohlásit WTO
- = **stejně jako u TBT** 😊

Dohoda o SPS

- **Rozdíl** – pokud chceme přísnější regulaci než je mezinárodní standard, **je potřeba to vědecky zdůvodnit**
- **Preventivní zákaz jen v situaci, kdy vědecké důkazy neexistují** - v Evropě jsou ale preventivní zákazy běžné!

Dohoda o SPS

- **Problém – Co když se veřejnost něčeho bojí, ale nelze vědecky prokázat, že je to škodlivé?**

EU vs USA : GMOs

- „69 percent of cotton, 68 percent of soybeans, and 26 percent of corn grown in the U.S. in **2001** was genetically engineered“
- „Between 1996 and 2012 the global area planted with GM crops increased by **100 fold**, in 2012 covering some 170.3 million hectares“

EU vs USA : GMOs

EU vs USA : GMOs

EU vs USA : GMOs

- EU – **velmi striktní regulace**
- 2004 – USA, Kanada a Argentina žalují - EU na nátlak veřejnosti zastavila certifikaci nových GMOs, i když předtím vytvořila pravidla pro jejich schvalování

EU vs USA : GMOs

- EU – **velmi striktní regulace**
- 2004 – USA, Kanada a Argentina žalují - EU na nátlak veřejnosti zastavila certifikaci nových GMOs, i když předtím vytvořila pravidla pro jejich schvalování
- Některé členské státy zakázaly i GMOs, které již byly na úrovni EU povoleny

EU vs USA : GMOs

- EU – **velmi striktní regulace**
- 2004 – USA, Kanada a Argentina žalují - EU na nátlak veřejnosti zastavila certifikaci nových GMOs, i když předtím vytvořila pravidla pro jejich schvalování
- Některé členské státy zakázaly i GMOs, které již byly na úrovni EU povoleny
- **Prohra EU před DSB, přesto silně restriktivní přístup přetrvává**

EU vs USA : hormony v hovězím mase

- Spor už 1988! > Jeden z důvodů pro vznik dohody o SPS
- 1996 – žaloba USA a Kanady

EU vs USA : hormony v hovězím mase

- Spor už 1988! > Jeden z důvodů pro vznik dohody o SPS
- 1996 – žaloba USA a Kanady
- Obrácení důkazního břemeno (USA a Kanada musely prokázat absenci vědeckého odůvodnění), přesto EU prohrála, nepodřídila se > odvetná cla USA

EU vs USA : hormony v hovězím mase

- Spor už 1988! > Jeden z důvodů pro vznik dohody o SPS
- 1996 – žaloba USA a Kanady
- Obrácení důkazního břemeno (USA a Kanada musely prokázat absenci vědeckého odůvodnění), přesto EU prohrála, nepodřídila se > odvetná cla USA
- 2003 - EU – „už máme vědecký důkaz, že je to škodlivé“ > nový spor > opět prohra EU 😊, pokračování odvety
- 2009 – **kvóta pro bez-hormonální hovězí**, prodlouženo 2018

EU vs USA

- **Prohra ve WTO a americká odvěta je pro EU politicky přijatelnější, než vlna odporu veřejnosti v případě povolení GMOs/hormonů v mase**
- > z pohledu WTO je to zatím neřešitelný problém

Bilaterální dohody

- Těžiště jednání – ne WTO, ale **EU a bilaterální dohody (CETA, TTIP)**

Bilaterální dohody

- Těžiště jednání – ne WTO, ale **EU a bilaterální dohody (CETA, TTIP)**
- > TTIP měl vytvořit společné standardy, které by de facto měly globální význam, většina ostatních zemí by se jim musela přizpůsobit
- > extrémně kontroverzní především v Evropě

Bilaterální dohody

- Těžiště regulace – EU, bilaterální dohody (CETA, TTIP)
- > extrémně kontroverzní
- Diplomatická jednání jsou ze své podstaty **netransparentní** a nevzbuzují velkou důvěru veřejnosti
- > ani když spolu jednají EU a Kanada

Bilaterální dohody

- Těžiště regulace – EU, bilaterální dohody (CETA, TTIP)
- > extrémně kontroverzní
- Diplomatická jednání jsou ze své podstaty **netransparentní** a nevzbuzují velkou důvěru veřejnosti
- > ani když spolu jednají EU a Kanada
- > těžko si potom představit jednání mezi EU a Čínou nebo Nigérií, natož pak multilaterální jednání ve WTO

- Konec části o netarifních překážkách 😊

Výjimky z režimu GATT 1994

Výjimky z režimu GATT 1994

- Možnosti, na základě kterých může stát dočasně odstoupit od svých závazků v rámci GATT

Výjimky z režimu GATT 1994

- Možnosti, na základě kterých může stát dočasně odstoupit od svých závazků v rámci GATT
- **> prolomení pravidel! > za jistých okolností lze překročit celní závazek, nebo porušit MFN či národní zacházení**

Výjimky z režimu GATT 1994

- **Státy se nechtějí k volnému obchodu zavázat bezpodmínečně**, ani není reálně možné jim zabránit v tom, aby se od volného obchodu čas od času odchýlily
- **> Neekonomické cíle**, zájmové skupiny, veřejné mínění....

Výjimky z režimu GATT 1994

- **Státy se nechtějí k volnému obchodu zavázat bezpodmínečně**, ani není reálně možné jim zabránit v tom, aby se od volného obchodu čas od času odchýlily
- **> Neekonomické cíle**, zájmové skupiny, veřejné mínění....
- **Výjimky jim umožňují toto činit transparentně**

Výjimky z režimu GATT 1994

- **Státy se nechtějí k volnému obchodu zavázat bezpodmínečně**, ani není reálně možné jim zabránit v tom, aby se od volného obchodu čas od času odchýlily
- > Neekonomické cíle, **zájmové skupiny, veřejné mínění....**
- **Výjimky jim umožňují toto činit transparentně**
- Kdyby toto jednání znamenalo porušení GATT, v důsledku by se to mohlo stát precedentem pro další porušení

Výjimky z režimu GATT 1994

- Spor o to, jestli je dobré je povolovat
- **Logika GATT – je lepší mít méně ambiciózní dohodu, která na státy není tolik tvrdá a dovoluje určitá navýšení protekce**

Výjimky z režimu GATT 1994

- Spor o to, jestli je dobré je povolovat
- Logika GATT – je lepší mít méně ambiciózní dohodu, která na státy není tolik tvrdá a dovoluje určitá navýšení protekce
- > kdyby to GATT nedovoloval, státy by to dělaly stejně, tím by se vytvořil **precedent pro další porušování**

Výjimky z režimu GATT 1994

- Spor o to, jestli je dobré je povolovat
- Logika GATT – je lepší mít méně ambiciózní dohodu, která na státy není tolik tvrdá a dovoluje určitá navýšení protekce
- > kdyby to GATT nedovoloval, státy by to dělaly stejně, tím by se vytvořil **precedent pro další porušování**

- Podobné jako debata o Maastrichtských kritériích – „nebylo by lepší mít méně striktní kritéria, které ale budou všichni dodržovat?“

Výjimky z režimu GATT 1994

- Jsou povolené, GATT 1994 je sám explicitně uvádí
- > zavedeme protekcionismus, aniž by to vedlo k **odvetě**

Výjimky z režimu GATT 1994

- Jsou **povolené**, GATT 1994 je sám explicitně uvádí
- > zavedeme protekcionismus, aniž by to vedlo k **odvetě**

- Časté používání je ale pro mezinárodní obchod samozřejmě problém
- Další problém – státy si často výjimky vykládají po svém a **využívají jich neoprávněně** > to vede k častým sporům před DSB

Typy výjimek

- **Dočasné / trvalé**

- **Univerzální / sektorové**

Dočasné výjimky

- **1) Antidumping (AD)**
- **2) Subvence a vyrovnávací cla**
- **3) Platební bilance**
- **4) Nedospělá odvětví (infant industry)**
- **5) Ochranná opatření („safeguards“)**
- **6) Zvláštní výjimky (zemědělství)**
- **7) Obecná vynětí („general waivers“)**

Trvalé výjimky

- a) **Obecné výjimky** („General exceptions“)
- b) **Národní bezpečnost**
- c) **Opětovné sjednání či modifikace koncesí**

Univerzální výjimky

- Platební bilance, národní bezpečnost, obecné výjimky
- Zbytek jenom na daný sektor ekonomiky!

- 1) Antidumping (AD)
- 2) Vyrovnávací opatření (=antisubvenční)
- **3) Platební bilance**
- 4) Nedospělá odvětví (infant industry)
- 5) Ochranná opatření („safeguards“)
- 6) Zvláštní výjimky (zemědělství)
- 7) Obecná vynětí („general waivers“)

- **a) Obecné výjimky („General exceptions“)**
- **b) Národní bezpečnost**
- c) Opětovné sjednání či modifikace koncesí

- **Používání výjimek z GATT upravuje několik speciálních dohod:**
- Zemědělství, textil, technické překážky, sanitární a fytosanitární opatření, s obchodem spojená investiční opatření (TRIMs), **ochranná opatření, opatření pro ochranu platební bilance, antidumpingová opatření, subvence a vyvažující opatření**, určování původu, celní oceňování, předzásilkové inspekce, importní licence, usnadňování obchodu

Antidumping

- Firma prodává zboží na exportním trhu levněji, než na domácím trhu
- Nebo jej prodává pod cenou produkce
- + znamená to hrozbu pro s importem soupeřící producenty
- > **antidumpingové clo**

Antidumping

- Firma prodává zboží na exportním trhu levněji, než na domácím trhu
- Nebo jej prodává pod cenou produkce
- + znamená to hrozbu pro s importem soupeřící producenty
- > **antidumpingové clo**
- Pro jeho uvalení je potřeba nalézt reálnou hodnotu zboží – buď rekonstruovat náklady produkce, nebo zjistit, za jakou cenu firma zboží prodává doma, nebo na třetím trhu

Antidumping

- Toto je často děláno pochybným způsobem
- Odhadované náklady jsou arbitrárně stanovovány vysoko – „V Číně to vyrobíte za 5 dolarů, ale u nás to stojí vyrobit 30 dolarů, což je pro nás normální cena, proto vám clo budeme počítat z 30 dolarů.“ 😊

Antidumping

- Toto je často děláno pochybným způsobem
- Odhadované náklady jsou arbitrárně stanovovány vysoko – „V Číně to vyrobíte za 5 dolarů, ale u nás to stojí vyrobit 30 dolarů, což je pro nás normální cena, proto vám clo budeme počítat z 30 dolarů.“ 😊
- > při clu **20 %** bude clo stanoveno na 6 dolarů, tj. **120 %** z 5 dolarů, za které čínská firma zboží prodává 😊
- EU jako srovnatelnou 3. zemi pro Čínu používá USA – když je něco v Číně moc levné, podíváme se, kolik to stojí v USA a podle toho Číňanům spočítáme clo 😊

Antidumping

- **Nejčastěji využívaná výjimka!**
- **Je uplatňovaná více, než všechny ostatní dohromady!**
- **Běžně uvalování cel vyšších než 100 %!**

Antidumping

- **Nejčastěji využívaná výjimka!**
- **Je uplatňovaná více, než všechny ostatní dohromady!**
- **Běžně uvalování cel vyšších než 100 %!**
- Častá příčina sporů – státy uplatňující antidumpingová opatření spory skoro vždy prohrávají
- = Orgán pro řešení sporů tuto výjimku vykládá **restriktivně**
- Využíváno zejména proti rozvojovým zemím, typicky vůči **Číně**

Antidumping

- Přišli s tím Američané
- = „Ať firmy nelobbují v Kongresu a raději projdou administrativní procedurou, která importy prohlásí za dumping a povede k uvalení speciálního cla, aniž by se měnila celková obchodní politika USA“
- Vzestup od 60. let (Kennedyho kolo)

Antidumping

- Teorie je vůči této výjimce kritická
- Hoekman a Kostecki:
 - *„For all practical purposes, there is nothing wrong with dumping. It is a normal business practice. The problem is antidumping.“*
- Zájmové skupiny považují za dumping **jakýkoliv dovoz zboží, které je levnější než jimi produkováno zboží**

Antidumping

- Motivace dumpingu
- – v chudé zemi prodáme levněji než doma
- - snaha při nízké poptávce získat zpět aspoň variabilní náklady
- - popularizace nového produktu
- - zvýšení produkce s cílem získat úspory z rozsahu
- = **legitimní a pochopitelné!**

Antidumping

- Motivace dumpingu
- – v chudé zemi prodáme levněji než doma
- - snaha při nízké poptávce získat zpět aspoň variabilní náklady
- - popularizace nového produktu
- - zvýšení produkce s cílem získat úspory z rozsahu
- = **legitimní a pochopitelné!**
- Dumping je teorií považován za škodlivý pouze v situaci, kdy je to **cílená snaha vyřadit konkurenta z trhu**

Antidumping

- Jedna z hlavních výzev pro fungování WTO – státy sice sníží clo, ale vzápětí dovoz levného zboží prohlásí za dumping....

Dohoda o antidumpingu

- Velmi technická, fakticky ji rozumí úzká skupina právníků
- Problém protekcionistických antidumpingových opatření **nevyřešila**
- Stanovuje maximální dobu pro trvání antidumpingových opatření na **5 let**, toto pravidlo je však obcházeno

Dočasné výjimky

- 1) **Antidumping** ✓
- 2) Subvence a vyrovnávací cla
- 3) Platební bilance
- 4) Nedospělá odvětví
- 5) Ochranná opatření
- 6) Zvláštní výjimky
- 7) Obecná vyloučení

Subvence a vyrovnávací opatření

- = **Cizí stát z veřejných zdrojů podporuje export, my před tím chráníme naše firmy - uvalíme na podporované importy vyrovnávací opatření**

Subvence a vyrovnávací opatření

- = **Cizí stát z veřejných zdrojů podporuje export, my před tím chráníme naše firmy - uvalíme na podporované importy vyrovnávací opatření**
- = „countervailing measures“
- 2. nejčastěji využívaná výjimka, používají ji hlavně USA
- Výsledná cla jsou ale mnohem nižší než u antidumping

Subvence a vyrovnávací opatření

- = Cizí stát z veřejných zdrojů podporuje export, my před tím chráníme naše firmy - uvalíme na podporované importy vyrovnávací opatření
- = „countervailing measures“
- 2. nejčastěji využívaná výjimka, používají ji hlavně USA
- Výsledná cla jsou ale mnohem nižší než u antidumpingu
- Nejčastější terč – opět Čína – USA ji považují za **netržní ekonomiku** se silným provázáním státu a trhu

Subvence a vyrovnávací opatření

- Teorií jsou přijímaná lépe než antidumping
- Firmy nemohou na trhu soupeřit se zahraničním konkurentem, za kterým stojí vláda se svým rozpočtem
- Možnost uvalení vyrovnávacího cla odstrašuje cizí vládu od tvorby subvencí, které by narušovaly obchod

Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních

- Dělí subvence na tři typy:
- **1) Povolené (Green box) – spadají na celou ekonomiku, nebo mají neekonomický cíl (podpora výzkumu a vývoje, zavádění zelených technologií atd.)**
- = nenarušují obchod

Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních

- Dělí subvence na tři typy:
- **1) Povolené (Green box) – spadají na celou ekonomiku, nebo mají neekonomický cíl** (podpora výzkumu a vývoje, zavádění zelených technologií atd.)
- = nenarušují obchod
- Ekonomická teorie subvence považuje za správný způsob, jakým vlády mohou zasahovat do ekonomiky a podporovat aktivity, které mají nějakou pozitivní externalitu 😊

Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních

- 2) Zakázané – jejich výše závisí na množství exportovaného zboží, nebo na použití domácích vstupů (local content)
- = je zakázáno subvencovat export
- Jsou zakázané bez ohledu na jejich dopad
- Ohrožená země se může bránit vyrovnávacím opatřením

Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních

- 3) **Napadnutelné (actionable)** – všechny ostatní
- Například podpora automobilového průmyslu, která ale nepodporuje přímo export

Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních

- 3) **Napadnutelné (actionable)** – všechny ostatní
- Například podpora automobilového průmyslu, která ale nepodporuje přímo export
- Pro uvalení vyrovnávacího opatření je **potřeba dokázat, že mají negativní vliv na naše firmy**, které vyrábějí konkurenční produkt

Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních

- Maximální doba vyrovnávacího opatření opět **5 let**

Dočasné výjimky

- 1) **Antidumping** ✓
- **2) Subvence a vyrovnávací cla** ✓
- 3) Platební bilance
- 4) Nedospělá odvětví
- 5) Ochranná opatření
- 6) Zvláštní výjimky
- 7) Obecná vyloučení

Platební bilance (BOP)

- Důležité v Bretton Woodském systému – nešlo snadno devalvovat kvůli fixním směnným kurzům > problémy s platební bilancí
- Pro tento účel jsou povoleny kvóty!
- Starý GATT - skrytý protekcionismus rozvojových zemí – trvalé kvóty, často jen na určité produkty, i když pro platební bilanci je potřeba celkově omezit importy
- Uruguayské kolo – zvláštní dohoda - primárně mají být používána cla, opatření mají případně být **univerzální**

Dočasné výjimky

- 1) Antidumping ✓
- 2) Subvence a vyrovnávací cla ✓
- 3) Platební bilance ✓
- 4) Nedospělá odvětví
- 5) Ochranná opatření
- 6) Zvláštní výjimky
- 7) Obecná vyloučení

Nedospělá odvětví

- Stát se může zpětně rozhodnout, že nějaké odvětví je třeba chránit, i když již učinil celní závazek
- Postiženým exportérům má poskytnout **kompensaci** – liberalizovat něco jiného
- Je možné použít i **kvantitativní omezení**
- **Striktní podmínky** – rozvojové země své kvóty raději ospravedlnily **přes platební bilanci**

Dočasné výjimky

- 1) Antidumping ✓
- 2) Subvence a vyrovnávací cla ✓
- 3) Platební bilance ✓
- 4) Nedospělá odvětví ✓
- 5) Ochranná opatření
- 6) Zvláštní výjimky
- 7) Obecná vyloučení

Ochranná opatření (safeguards)

- **Možnost dočasně uvalit omezení obchodu pro záchranu odvětví, které čelí šokovému nárůstu importu**
- > ochrana nekonkurenceschopných odvětví

Článek XIX. GATT

- „If, as a result of unforeseen developments and of the **effect of the obligations incurred by a contracting party** under this Agreement, including tariff concessions, **any product is being imported** into the territory of that contracting party **in such increased quantities** and under such conditions **as to cause or threaten serious injury to domestic producers** in that territory of like or directly competitive products, **the contracting party shall be free**, in respect of such product, and to the extent and **for such time as may be necessary** to prevent or remedy such injury, **to suspend the obligation** in whole or in part or to withdraw or modify the concession.“

Ochranná opatření (safeguards)

- Podmínky:
 - 1) Vzroste import
 - 2) Je to nečekané
 - 3) Je to kvůli závazkům státu v GATT
 - 4) Znamená to riziko vážné újmy pro domácí producenty
- > Stát dočasně odstoupí od svých závazků, nebo je modifikuje

Ochranná opatření (safeguards)

- Podmínky:
 - 1) Vzroste import
 - 2) Nečekaně
 - 3) Kvůli závazkům státu v GATT
 - 4) Znamená to riziko vážné újmy pro domácí producenty
- **> toto všechno musí uvalující stát prokázat!**

Ochranná opatření (safeguards)

- **Nediskriminační** – **na všechny ostatní státy**
- **Potřeba kompenzace** – jinde obchod uvolním, jinak má poškozený stát právo na **odvetná opatření**

Ochranná opatření (safeguards)

- Je to WTO **preferovaná** forma protekce nekonkurenceschopných odvětví
- Vyspělé státy místo toho začaly používat **AD** a „dobrovolná“ omezení exportu, rozvojové země BOP opatření
- **1995 až 2007 – 83 ochranných opatření, 2049 AD opatření!**

Ochranná opatření (safeguards)

- Uruguayské kolo – **Dohoda o ochranných opatřeních**
- **Snaha udělat ochranná opatření jednoduššími a více „user-friendly“,** aby se státy nemusely uchýlovat k AD
- Maximální trvání opatření **8 let**
- > Státy to začaly alespoň trochu používat

Ochranná opatření (safeguards)

- Uruguayské kolo – **Dohoda o ochranných opatřeních**
- Snaha udělat ochranná opatření jednoduššími a více „user-friendly“, aby se státy nemusely uchýlovat k AD
- Maximální trvání opatření **8 let**
- > Státy to začaly alespoň trochu používat

- > **zákaz VERs!** – úspěšně implementováno – velký úspěch!

Dočasné výjimky

- 1) Antidumping ✓
- 2) Subvence a vyrovnávací cla ✓
- 3) Platební bilance ✓
- 4) Nedospělá odvětví ✓
- 5) Ochranná opatření ✓
- 6) Zvláštní výjimky
- 7) Obecná vyloučení

Zvláštní výjimky

- Dohoda o zemědělství („special safeguards“)
- Protokol o přístupu Číny a dalších zemí

Dočasné výjimky

- 1) Antidumping ✓
- 2) Subvence a vyrovnávací cla ✓
- 3) Platební bilance ✓
- 4) Nedospělá odvětví ✓
- 5) Ochranná opatření ✓
- 6) Zvláštní výjimky ✓
- 7) Obecná vyloučení

Obecná vynětí

- = **General waivers**
- Stát požádá, aby mu byla odpuštěna nějaká povinnost, ostatní státy v Generální radě mu to udělí
- Ve starém GATT udělováno na dobu neurčitou, ve WTO je potřeba vynětí **každý rok** přezkoumat a odsouhlasit prodloužení

Obecná vynětí

- Příklady
- USA a EU – zemědělství v 50s > de facto vynětí zemědělství z režimu GATT
- **Generická léčiva pro LDCs – výjimka z TRIPS**
- **Dnes – úvahy o výjimce z TRIPS pro vakcíny na Covid**

Dočasné výjimky

- 1) Antidumping ✓
- 2) Subvence a vyrovnávací cla ✓
- 3) Platební bilance ✓
- 4) Nedospělá odvětví ✓
- 5) Ochranná opatření ✓
- 6) Zvláštní výjimky ✓
- 7) Obecná vynětí ✓

Trvalé výjimky

- a) Obecné výjimky („General exceptions“)
- b) Národní bezpečnost
- c) Opětovné sjednání či modifikace koncesí

Obecné výjimky

- General exceptions
- Není to to stejné jako general waivers

Obecné výjimky

- General exceptions
- Není to to stejné jako general waivers
- **Trvalé, univerzální**
- **Ochrana neekonomických zájmů (x ochranná opatření!)**

Obecné výjimky

- **Stát může omezit obchod, aby chránil:**
- Dobré mravy (pornografie)
- **Lidské, zvířecí, rostlinné zdraví > Dohoda o SPS!**
- Duševní vlastnictví (padělky značkového oblečení – TRIPS)
- Vynucení dodržování zákonů (suroviny pro výrobu drog)
- Produkty práce vězňů
(<https://www.theguardian.com/world/2019/dec/23/inside-chinese-qingpu-prison-forced-labour-claims-tesco-christmas-card>)
- Kulturní památky, omezené přírodní zdroje

Trvalé výjimky

- a) **Obecné výjimky** ✓
- b) Národní bezpečnost
- c) Opětovné sjednání či modifikace koncesí

Národní bezpečnost

- Extrémně citlivé téma!
- **Ekonomické sankce! Kuba, Venezuela, Rusko!**
- Švédsko v 70. letech – restrikce na import bot – je potřeba mít domácí produkci bot pro armádu..... 😊

Trvalé výjimky

- a) **Obecné výjimky** ✓
- b) **Národní bezpečnost** ✓
- c) Opětovné sjednání či modifikace koncesí

Opětovné sjednání

- **3 roky po sjednání celního závazku** může stát požadovat jeho zrušení
- Dříve je možné zrušit závazek se souhlasem ostatních zemí, nebo pokud si stát toto právo předem vyhradil
- **Kompensace**, když se nedohodnou, má poškozený stát možnost odvetných opatření

Trvalé výjimky

- a) Obecné výjimky ✓
- b) Národní bezpečnost ✓
- c) Opětovné sjednání či modifikace koncesí ✓

- **Výjimky z režimu GATT 1994 ✓**

- Důležité jsou:
- Antidumping
- Subvence a vyrovnávací opatření
- Ochranná opatření

- Děkuji za pozornost 😊